

Dorota Buzdygan

Politechnika Krakowska. Biblioteka
buzdygan@biblos.pk.edu.pl

Dorota Lipińska

Politechnika Krakowska. Biblioteka
lipinska@biblos.pk.edu.pl

**Biblioteka Cyfrowa Politechniki Krakowskiej –
repozytorium i forma udostępniania publikacji z zakresu
nauk technicznych**

**Cracow University of Technology Library Digital
Collection – repository and the way of access to technical
scientific publications**

Abstrakt

Przedmiotem publikacji jest przedstawienie funkcjonowania otwartego cyfrowego repozytorium, Biblioteki Cyfrowej Politechniki Krakowskiej, którego celem jest tworzenie, przechowywanie i rozpowszechnianie publikacji naukowych z zakresu nauk technicznych tworzonych przez pracowników naukowych Politechniki Krakowskiej.

Na wstępie artykułu sformułowano uwagi dotyczące źródeł naukowej informacji technicznej. Podkreślono wagę zasobów cyfrowych, organizowanych przez biblioteki uczelniane. Scharakteryzowano zawartość BCPK, omówiono system organizacyjno-wyszukiwawczy oraz portal tejże biblioteki.

Słowa kluczowe

Biblioteka Cyfrowa Politechniki Krakowskiej; BCPK ; biblioteka cyfrowa; repozytorium; nauki techniczne; rozprawy doktorskie; rozprawy habilitacyjne

Abstract

The objective of this paper is discussing the activity of the open digital repository the Cracow University of Technology Digital Library (CUT DL), which the purpose is creating, preserving and providing access to the scientific content written by researchers of Cracow University of Technology. The paper describes sources of technical scientific information in general, and draws attention to digital format of university publications like as dissertations, monographs, articles. The system of managing and searching, digital collections, and the access platform (website) of CUT DL are presented.

Keywords

CUT Digital Library; digital collection; digital library; repository; technical sciences; dissertations

1. Źródła naukowej informacji technicznej

Publikacja naukowa jest pierwszym publicznym ogłoszeniem danej informacji, a jej rozpowszechnienie i zaprezentowanie wszystkim zainteresowanym nadaje sens pracy naukowca oraz stanowi gwarancję dalszego rozwoju każdej dziedziny nauki. Publikacja taka powinna umożliwiać innym,

uprawiającym określoną dziedzinę, oszacowanie wartości przeprowadzonych prac, obserwację oraz dalsze ich wykorzystanie do badań i publikacji. Naukowcy, szczególnie ci związani z naukami technicznymi, wspomagają swoją pracę wykorzystując zbiory danych uporządkowane w postaci baz danych, m.in.: faktograficznych, geograficznych, statystycznych itp. Materiały, z których czerpana jest informacja zaspokajająca określone potrzeby informacyjne, nazywamy źródłami informacji. W szerszym znaczeniu źródłami informacji mogą być dokumenty, osoby lub instytucje¹. Dane i informacje o osiągnięciach z zakresu nauk technicznych i ich zastosowaniach praktycznych oraz o osiągnięciach nauk ścisłych znajdujących zastosowanie w technice, tworzą informację naukowo-techniczną².

Informacja naukowo-techniczna tworzona jest w postaci niematerialnej – jako wiedza uczonych i badaczy oraz materialnej, którą tworzą dokumenty zapisane w postaci tradycyjnej (rękopiśmiennej, drukowanej) lub elektronicznej w rozmaitych formatach (tekstowym, dźwiękowym, graficznym, multimedialnym). Archiwa i biblioteki zajmują się gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem wytworzonych dokumentów - źródeł informacji - niezależnie od ich formy, jak również faktu, czy zostały one opublikowane tradycyjnie czy w postaci elektronicznej.

Pierwszym pełnotekstowym e-dokumentem była opublikowana w 1971 r. w ramach Projektu Gutenberg³ *Deklaracja Niepodległości*. Nowy rynek publikacji zaczął się gwałtownie rozwijać. Dziedziny takie jak: nauki techniczne i medycyna jako pierwsze wykorzystywały możliwości technologiczne i stworzyły e-informację techniczną w postaci bibliograficznych baz danych. Następnie na nośniki elektroniczne przenoszono wydawnictwa encyklopedyczne i abstraktowe. Za kolejne dziedziny wstępujące na elektroniczny rynek wydawniczy należy uznać biznes i ekonomię. Możemy więc mówić, iż rynek publikacji naukowych płynnie przechodzi od tworzenia kopii dokumentów drukowanych (digitalizacji) do publikacji elektronicznych (*digital born*).

Publikowanie elektroniczne jest szczególnie dogodne dla tekstów technicznych ze względu na szybkość publikacji i jej zasięg (globalny dostęp), ogromne możliwości edycyjne (multimedia) i wyszukiwawcze (hipertekst) oraz możliwość zastosowania podczas publikacji narzędzi interaktywnych do edycji wzorów matematycznych i symboli technicznych.

---

¹ *Słownik terminologiczny informacji naukowej*. Wrocław : Ossolineum, 1979, s. 130.

² Tamże, s. 54.

³ *Project Gutenberg Official Home Site* [online] [dostęp 1 września 2008]. Dostępny w Internecie: <<http://promo.net/pg/>>.

Porównanie drukowanej i elektronicznej publikacji naukowej przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Cechy publikacji naukowej

DRUKOWANA	ELEKTRONICZNA (model Open Access - OA)
jedna publikacja (artykuł, książka) jeden czytelnik w tym samym czasie	jedna e-publicacja wielu czytelników w tym samym czasie
określone miejsce i czas dostępu	multi-dostęp; 24/7
głównie treści recenzowane	trudności w ocenie wiarygodności i kompletności
niskie nakłady i brak wznowień	niestrukturalność organizacji zasobów, rozproszenie w sieci
wysoka cena publikacji technicznych na 1 czytelnika	bezpłatny dostęp do e-publicacji na 1 użytkownika
określone książki na dany temat	kilka tysięcy trafień przy użyciu wyszukiwarki
wyszukiwanie jednoliniowe manualne	możliwość wyszukiwania złożonego z wielu kryteriów (elementów opisu i samego dokumentu)
cytowania wyszukiwane w innych drukowanych publikacjach	cytowania wyszukiwane przez połączenie (linkowanie) do innych e-publicacji

Popularyzacja modelu Open Access (OA), jak również licencjonowanego upublicznienia e-treści naukowych zyskuje coraz więcej zwolenników. Autorzy informacji naukowej w coraz większym stopniu przekonują się, że publikowanie elektroniczne korzystnie wpływa na popularyzację i wykorzystanie zamieszczonych w Internecie prac naukowych.

Współpraca biblioteki z autorami, a także porozumienie na płaszczyźnie legislacyjnej z uczelnią są niezbędnym warunkiem stworzenia cyfrowego repozytorium. Wartość projektu mierzy się stopniem wykorzystania publikacji na uczelni, gdyż z formalnego punktu widzenia naukowa informacja techniczna w drukowanej wersji jest preferowana przez gremia oceniające jakość pracy osób i instytucji⁴. Naukowe publikowanie, jak pisze Marek Nahotko⁵, znajduje się obecnie w okresie przemian porównywalnych do tych, które zachodziły w XV w., zaraz po wynalezieniu druku. Przez pewien czas obie technologie rękopiśmienna i druk funkcjonowały równolegle, a następnie w wyniku

⁴ Oceny parametrycznej jednostek naukowych dokonuje się raz na cztery lata na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 października 2007 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na działalność statutową (Dz. U. z 2007 r. Nr 205, poz.1489). Ocena jest przeprowadzana na podstawie informacji zawartych w corocznie składanych ankietach jednostki naukowej, sporządzanych według wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia. Ankiety przysyłane są do Ośrodka Przetwarzania Informacji (www.opi.org.pl).

⁵ Nahotko, M. Cyfrowa nauka – cyfrowe publikacje – cyfrowe biblioteki. *Przegląd Biblioteczny* 2007 z. 1, s. 7-27.

długotrwałego procesu rynkiem wydawniczym zawładnął druk. Zapewne podobny los spotka obecnie funkcjonujące technologie służące publikowaniu, czyli wymianie i komunikacji naukowej, tj. technologię druku i technologię cyfrową w połączeniu z technologiami sieci cyfrowych.

2. Zasoby cyfrowe na uczelni

Dostarczenie informacji naukowej niezbędnej do procesu naukowego dydaktycznego na uczelniach to zadanie, którego wykonania podejmują się biblioteki. Ich działalność, oferowane serwisy i usługi mają zapewnić warsztat pracy dla naukowców i studentów.

Obecnie zasoby cyfrowe na uczelni to elektroniczne publikacje rejestrujące osiągnięcia światowej nauki: e-czasopisma, e-książki, bazy danych oraz elektroniczne serwisy informacyjne pozyskiwane z zewnątrz, czyli subskrybowane licencje dostępu do elektronicznej produkcji wydawniczej uznanych wydawnictw naukowych. Do zasobów cyfrowych włączone są również publikacje tworzone i publikowane na uczelni, dokumenty opisujące prace własnego środowiska naukowego. Szczególną wartość poznawczą prezentują rozprawy doktorskie i habilitacyjne. Coraz większe znaczenie dla rozpowszechniania publikacji ma jej udostępnienie, czyli publikowanie treści w wersji dostępnej w sieci Internet. Informację naukową w wersji elektronicznej w Internecie zamieszczają albo sami autorzy albo instytucje, w których prowadzone są prace lub badania. Na uczelniach to właśnie biblioteki zajmują się publikowaniem, gromadzeniem i udostępnianiem e-publikacji.

3. Uczelniane biblioteki cyfrowe

W ostatnich kilku latach na polu elektronicznego publikowania na uczelniach ważne miejsce zajęły biblioteki akademickie, które tworząc biblioteki cyfrowe pełnią rolę e-wydawnictw uczelnianych.

Informacja naukowa w postaci elektronicznej, czyli naukowe publikacje elektroniczne w zasadzie nie są sprzedawane, lecz udostępniane na zasadzie subskrypcji lub bezpłatnego uzyskania licencji, czyli prawa dostępu. Na tych samych zasadach biblioteki rozpoczęły tworzenie instytucjonalnych bibliotek cyfrowych (BC). Uczelniane biblioteki cyfrowe to swego rodzaju repozytoria dokumentów cyfrowych. Na kolekcje tych bibliotek składają się, w zależności od celu ich tworzenia:

- zdygitalizowane (przetworzone na formę cyfrową) rękopiśmienne i drukowane zbiory bibliotek;
- publikowane właśnie za pośrednictwem BC elektronicznie zasoby naukowe, ze szczególnym uwzględnieniem uczelnianych publikacji naukowych.

Zadaniem tychże bibliotek cyfrowych jest gromadzenie (archiwizowanie) udostępnianie publikacji naukowych w wersji elektronicznej jak najszerszemu gronu odbiorców. Materiały naukowe tworzone na uczelniach to:

- publikowane tradycyjnie: książki (podręczniki, habilitacje, materiały konferencyjne), czasopisma;
- materiały niepublikowane: raporty z badań, projektów, rozprawy doktorskie i prace magisterskie.

Biblioteki cyfrowe za pośrednictwem swoich portali nie tylko udostępniają naukowe zasoby cyfrowe, ale też je popularyzują i pozwalają, aby naukowe e-zasoby uczelniane były włączane do światowych zasobów cyfrowych.

Biblioteki uczelniane rozszerzając swą funkcjonalność stają się bibliotekami hybrydowymi, gdzie równolegle udostępniają publikacje naukowe tradycyjnie drukowane i publikowane elektronicznie. Jak już wspomniano, na uczelniach to właśnie biblioteki, które z naukowymi treściami cyfrowymi pracują od wielu już lat, są inicjatorami organizowania uczelnianych bibliotek cyfrowych i repozytoriów. Niejednokrotnie też tworzone biblioteki cyfrowe pełnią funkcje instytucjonalnych repozytoriów publikacji własnego środowiska naukowego, np. rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Taką funkcję pełni też Biblioteka Cyfrowa Politechniki Krakowskiej (BCPK).

Biblioteka Politechniki Krakowskiej (BPK) znając potrzeby informacyjne społeczności akademickiej własnej uczelni podjęła inicjatywę stworzenia własnej biblioteki cyfrowej. Dzięki współpracy biblioteki, wydawnictwa i pracowników naukowych Politechniki Krakowskiej publikowane są elektronicznie prace naukowe udostępniane w kolekcjach oraz zdigitalizowane drukowane zasoby BPK. I choć BCPK nie jest repozytorium w ścisłym tego słowa znaczeniu (gdyż publikacją materiałów zajmują się bibliotekarze nie sami autorzy), to stanowi ogromny krok w popularyzacji modelu elektronicznego publikowania i wpływa na szybki dostęp w najnowszych wynikach badań pracowników naukowych ze środowiska Politechniki Krakowskiej. Naukowcy, którzy są autorami, są również użytkownikami treści elektronicznych, a decydując się na zamieszczanie swoich publikacji w BCPK pozwalają na wykorzystanie i oddziaływanie własnej pracy na środowisko naukowe. BCPK jest biblioteką o charakterze instytucjonalnym, co oznacza m.in., że jest tworzona samodzielnie przez BPK, jest związana z własną uczelnią, a zasób tego repozytorium wytworzyła w głównej mierze społeczność PK.

4. Zawartość Biblioteki Cyfrowej Politechniki Krakowskiej

Główne zadania i cele, jakie wyznaczono BCPK, tj.: informowanie, archiwizowanie oraz ułatwienie dostępu do materiałów dydaktycznych i wyników badań naukowych prowadzonych na uczelni, określiły jednocześnie rodzaje gromadzonych zbiorów. Zdecydowano, że działania BCPK będą nastawione na udostępnianie w wersji elektronicznej przede wszystkim dokumentów najnowszych, natomiast w drugiej kolejności procesowi digitalizacji zostaną poddane zbiory starsze, a także tzw. zbiory specjalne, które do tej pory nie były udostępniane w wersji tradycyjnej (stare druki), chociaż przecież mogą one stanowić znakomity warsztat pracy badawczej. Taką decyzję podjęto m.in. na podstawie zaobserwowanych ograniczeń w korzystaniu z aktualnych źródeł informacji technicznej, którymi w zdecydowanej większości są zainteresowani użytkownicy bibliotek technicznych; ograniczeniami są: niewystarczająca liczba egzemplarzy, ograniczenia w liczbie odbitek kserograficznych, udostępnianie materiałów tylko na miejscu, niedostateczna reklama, opóźnienia w zakresie udostępniania związane m.in. z katalogowaniem czy oprawą. Pewną barierą w udostępnianiu współczesnych publikacji w sieci stanowi *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych*. Jednak dzięki ścisłej współpracy z uczelnią i wydawnictwem uczelnianym najnowsze publikacje naukowe umieszczane w repozytorium mają uregulowany status prawny już na etapie podpisywania umów z wydawnictwem. Publikację rozpraw doktorskich w BCPK reguluje Zarządzenie Rektora PK w sprawie udostępniania przez BPK rozpraw doktorskich⁶. Z autorami pozostałych publikacji przeznaczonych do digitalizacji podpisywane są stosowne umowy. Niewielką liczbę w repozytorium stanowią zbiory, do których wygasły prawa autorskie.

Podstawowymi materiałami udostępnianymi w BCPK są rozprawy doktorskie i habilitacyjne, które zostały napisane i obronione na PK, monografie, podręczniki akademickie i inne materiały naukowo-dydaktyczne wykorzystywane w procesie nauczania, referaty publikowane w materiałach konferencyjnych, artykuły z czasopism naukowych. Są to głównie materiały naukowe tworzone na uczelni i wydawane przez instytucję macierzystą oraz zbiory archiwalne z przełomu XIX i XX wieku. BCPK, co warto podkreślić, udostępnia jedynie wersje pełnotekstowe.

W chwili obecnej w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Krakowskiej dostępnych jest ok. 1000 publikacji wraz z opisami bibliograficznymi. Każdy dokument opisany jest według reguł międzynarodowego formatu Dublin Core (DC), przeznaczonego do tworzenia opisów zasobów elektronicznych. Zestaw elementów metadanych w DC, umożliwiający opis różnego typu dokumentów, pozwala również na wymianę danych z zewnętrznymi systemami i ułatwia ich

---

⁶ Zarządzenie nr 12 Rektora Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki w sprawie gromadzenia, opracowania i udostępniania przez Bibliotekę Główną Politechniki Krakowskiej rozpraw doktorskich obronionych na Politechnice Krakowskiej z dnia 9 marca 2006 r.

wyszukiwanie. Dzięki temu można kontrolować i polepszać widoczność udostępnianych przez BCPK zasobów w różnego typu systemach.

5. System BCPK

Treść i metadane BCPK przechowywane są w systemie opracowanym i rozwijanym przez pracowników BPK, dedykowanym wyłącznie do obsługi biblioteki cyfrowej. Jego konstrukcja bazuje na znanych powszechnie standardach: MySQL (bazie danych) i PHP (języku skryptów). System umożliwia przechowywanie zróżnicowanych pod wieloma względami kolekcji obiektów cyfrowych i udostępnianie ich za pośrednictwem usługi WWW wszystkim zainteresowanym.

BCPK prezentuje publikacje w formatach PDF (umożliwia pobranie całego dokumentu) i HTML (pozwala na przeglądanie zawartości dokumentu strona po stronie lub na podstawie spisu treści). Aplikacja umożliwia zachowywanie dokumentów na własnym komputerze i ich dalsze powielanie, przeglądanie online i offline oraz kopiowanie linków do strony wyników.

Oprogramowanie BCPK dostarcza niezbędnych narzędzi, m. in. Do czterech elementów systemu: organizacji zasobów, wyszukiwania, kontroli dostępu i zapewnienia ochrony praw autorskich oraz zbierania informacji o użyteczności zasobów.

1) Organizacja zasobów

Źródła informacji zamieszczone w BCPK zostały pogrupowane w odrębne kolekcje:

- doktoraty Politechniki Krakowskiej;
- prace habilitacyjne Politechniki Krakowskiej;
- materiały dydaktyczne;
- czasopisma techniczne;
- zbiory specjalne.

Każda z kolekcji uporządkowana jest alfabetycznie. Zasoby sklasyfikowano według Polskiej Klasyfikacji Tematycznej (PKT), która stosowana jest również w krajowym systemie o pracach badawczych. Na ten wybór wpłynął przede wszystkim fakt znajomości tej klasyfikacji przez pracowników uczelni technicznych, którzy używają symboli PKT do opisanie swoich prac naukowo-badawczych i badawczo-rozwojowych oraz rozpraw doktorskich i habilitacyjnych w systemie SYNABA⁷. System BCPK umożliwia również rozbudowę repozytorium o nowe kolekcje, czy też stworzenie podkolekcji – jak to miało miejsce w przypadku kolekcji rozpraw doktorskich. Ustalenia z wydziałami uczelni zaowocowały decyzją o publikowaniu w BCPK prac jeszcze przed obroną, tak by mogli się z nimi zapoznać wszyscy

---

⁷ Serwis SYNABA [online] [dostęp 1 września 2008]. Dostępny w Internecie: <http://nauka-polska.pl/shtml/raporty/raporty_badania.shtml>.

zainteresowani – zgodnie z *Rozporządzeniem MENiS w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskim i habilitacyjnym (...)*⁸. Prace te zamieszczone są w kolekcji *Doktoraty PK w zakładce Doktoraty PK przed obroną*. Dodatkowym elementem opisu takich dokumentów stała się informacja o dacie obrony.

2) Wyszukiwania

Wyszukiwanie zasobów elektronicznych w bazie można prowadzić według kilkunastu różnych kryteriów. Można przeglądać zasób wykorzystując indeksy albo stosując wyszukiwanie proste lub wyszukiwanie złożone (kombinację kryteriów wyszukiwawczych łączonych operatorami logicznymi). Przeszukiwane są wszystkie pola opisu bibliograficznego oraz abstrakt. Wyszukiwanie można zawęzić do konkretnej kolekcji lub przeszukiwać wszystkie kolekcje jednocześnie.

3) Kontrola dostępu i zapewnienie ochrony praw autorskich

Ideą BCPK jest udostępnianie treści naukowych jak najszerszemu gronu użytkowników. Jednak zgodnie z obowiązującymi przepisami dostęp do niektórych materiałów może być – na życzenie autorów lub właścicieli praw wydawniczych – ograniczony. System umożliwia zastosowanie sześciu kategorii ograniczeń dostępności dla wybranej liczby użytkowników, tj. daje dostęp nieograniczony, dostęp z sieci PK, dostęp z sieci BPK, dostęp z sieci PK i dla zalogowanych użytkowników, dostęp z sieci BPK i dla zalogowanych użytkowników, dostęp dla pracowników BPK. W opisie bibliograficznym udostępnianego dokumentu zawsze znajduje się informacja o tym, w jaki sposób możliwe jest korzystanie z utworu i kto może z niego korzystać.

4) Zbieranie informacji o użyteczności zasobów

Serwis BCPK został wyposażony w mechanizm rejestrujący: liczbę pobrań zasobów, liczbę publikacji w bibliotece, liczbę osób korzystających w danej chwili z biblioteki. Dzięki temu można prowadzić statystyki miesięczne i śledzić, jakie publikacje cieszą się największym zainteresowaniem.

7. Portal BCPK

Sposób prezentacji treści cyfrowych BCPK w Internecie nawiązuje swoim wyglądem do portalu BPK (zob. rysunek 1). Zabieg ten zastosowano celowo, mając na uwadze przyzwyczajenia użytkowników do architektury strony WWW Biblioteki PK. Grafika, układ strony, najważniejsze skróty/linki pozostają w niezmienionej postaci, tak aby te dwa interfejsy kojarzyły się z jedną instytucją.

---

⁸ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2004 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskim i habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora* (Dz.U. 2004 Nr 15, poz. 128).

Rysunek 1. Portal BCPK

Portal obejmuje wszystkie elementy niezbędne dla dobrego funkcjonowania BCPK: informacje o zbiorach, wyszukiwanie, przeglądanie kolekcji, listę ostatnio dodanych publikacji, dostęp do potrzebnych dokumentów i wzorów umów licencyjnych, linki do innych kolekcji cyfrowych. Portal BCPK posiada również angielską wersję językową. Celem twórców BCPK jest stworzenie serwisu, którego zbiory są wyszukiwane, dobrze widoczne w sieci i dostępne dla każdego, kto zechce z nich skorzystać.

8. Biblioteka Cyfrowa PK – wizytówką dorobku naukowego uczelni

BCPK, poprzez upowszechnienie dostępu do publikacji z zakresu informacji technicznej tworzonej na PK, sprzyja popularyzowaniu osiągnięć własnej uczelni w środowisku naukowym. Włącza się w promocję uczelni, jej potencjału badawczego i naukowej twórczości pracowników PK. Jest także elementem nowoczesnie prowadzonej reklamy i promocji własnych zbiorów i działalności, w tym propagowania koncepcji ruchu OA.

Jak pokazuje praktyka, jednym z bardziej skutecznych sposobów upowszechniania publikacji akademickich na polu międzynarodowym jest otwarta biblioteka cyfrowa ze zdalnym dostępem, która zapewnia:

- autorom: lepszą dystrybucję prac oraz podnosi ich znaczenie;
- czytelnikom: dostęp do podstawowej literatury;
- bibliotece: możliwość lepszego sprostanie oczekiwaniom użytkowników;
- uczelni: umocnienie obecności na rynku naukowym i prestiż⁹.

⁹ Prosser, David. Open Access w Europie: polityka i praktyka W: *IV Ogólnopolska Konferencja EBIB Internet w bibliotekach Open Access. Toruń, 7-8 grudnia 2007 roku* [online] [dostęp 1 września 2008]. Dostępny w Internecie: <<http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat18/prosser.php>>.

Potrzeba efektywniejszego i szerszego udostępniania zasobów BCPK przyczyniła się do powstania nowych usług.

Mianowicie:

- ułatwiono dostęp do zbiorów BCPK z głównej strony WWW Biblioteki; użytkownik może przeszukiwać zasoby bezpośrednio poprzez okienko wyszukiwarki zamieszczonej w głównym portalu BPK (zob. rysunek 2); takie wyszukiwanie to dane (informacje) pozyskane w dwóch krokach, przy użyciu jednego narzędzia;

Rysunek 2. Wyszukiwarka na stronie WWW BPK

- rozszerzono funkcjonalność katalogu bibliotecznego OPAC przez dodanie do poszczególnych rekordów informacji o udostępnianiu kopii dokumentu w formie elektronicznej poprzez platformę biblioteki cyfrowej; dzięki temu zasoby repozytorium wyszukiwane są również przez katalogi indeksujące zasoby polskich bibliotek (np. KARO);
- wprowadzono indeksowanie za pomocą protokołu Open Archives Initiative (OAI); system zgodny z protokołem OAI-PMH może udostępniać swoje metadane narzędziom indeksującym, co pozwala na włączenie tych metadanych do wielkich baz danych; w ten sposób zasób BCPK jest przeszukiwany również przez serwis FBC (Federacja Bibliotek Cyfrowych), a BCPK staje się punktem dostępu do zasobów informacji technicznej zgromadzonej w ramach całego systemu polskich bibliotek cyfrowych.

9. Przyszłość BCPK

Przyszłe działania BCPK będą zmierzać w kierunku rozbudowy istniejących kolekcji pełnotekstowych oraz wprowadzania nowych typów zasobów, pozyskiwanych dzięki digitalizacji i upowszechnieniu elektronicznego publikowania. Ważnym zadaniem na przyszłość jest przełamywanie trudności w dostępie do materiałów niepublikowanych tworzonych na uczelni (prac niepublikowanych, raportów z badań, projektów, zgłoszeń patentowych, sprawozdań i raportów naukowych), poprzez rejestrowanie, odpowiednie opracowanie i udostępnianie przez BCPK. Jednak celem nadrzędnym będzie przekonanie współczesnych twórców i autorów publikacji naukowych, że naprawdę warto upubliczniać swoje materiały w sieci.

Wychodząc naprzeciw potrzebom użytkowników oczekujących zintegrowanych usług, czyli np. jednoczesnego wyszukania i skorzystania z potrzebnych materiałów naukowych, przygotowano narzędzie integrujące zasób BCPK z bibliograficzną bazą rejestrującą dorobek naukowy pracowników PK (Bibliografią Publikacji Pracowników PK). Od października 2008 roku zostanie wprowadzona kolejna usługa BPK – indywidualizacja wyglądu strony WWW. Dzięki niej użytkownicy biblioteki mogą stworzyć swoją stronę biblioteczną z gotowych elementów, tzw. gadżetów. Przygotowano również szablony dotyczące funkcjonowania BCPK, które pozwolą śledzić nowości wprowadzone do BCPK i wyszukiwać zasoby repozytorium. A już teraz użytkownicy mogą zapnumerować listę ostatnio dodanych dokumentów do BCPK poprzez kanał informacyjny RSS.

Mamy nadzieję, że ciągłe rozwijanie projektu BC PK przyczynia się do utrwalenia roli biblioteki, jako *miejsca* udostępniania i zarządzania cyfrową informacją naukową, a także przekonania świata nauki, że biblioteki zajmują ważne miejsce w procesie cyfrowej komunikacji naukowej.

Bibliografia

- [1] Dobrzyńska-Lankosz, E. Zasoby polskich bibliotek cyfrowych jako wspomaganie procesu dydaktycznego i badawczego w uczelniach technicznych. *Praktyka i Teoria Informatyki Naukowej i Technicznej*. 2006, nr 1, s. 22-28.
- [2] Nahotko, M. Cyfrowa nauka – cyfrowe publikacje – cyfrowe biblioteki. *Przeгляд Biblioteczny*. 2007, z. 1, s. 7-27.
- [3] Prosper, David. Open Access w Europie: polityka i praktyka. W: *IV Ogólnopolska Konferencja EBIB Internet w bibliotekach Open Access. Toruń, 7-8 grudnia 2007 roku* [online] [dostęp 1 września 2008]. Dostępny w Internecie.<<http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat18/prosser.php>>.
- [4] *Słownik terminologiczny informacji naukowej*. Wrocław : Ossolineum, 1979.